

TAKE ACTION!

WWW.PROJECTTAKEACTION.ORG

Øke bevisstheden og inspirere
unge mennesker til handling.

SUSTAINABLE
DEVELOPMENT
GOALS

Co-funded by
the European Union

**Take
Action!**

Take Action!

Innledning	4
Del 1	
Introduksjon og beskrivelse av prosjektet	5
Utviklingen av prosjektet	5
Målet med prosjektet	5
Prosjekt partnerne	7
Arbeidsprosessen	7
Erasmus+ programmet	8
Ikke-formell læring og gamification	10
Bærekraftsmålene	12
Historie og utvikling	13
De 17 bærekraftsmålene	14
Viktighet og relevans av å jobbe med bærekraftsmålene i skole og ungdomsarbeid	22
Del 2	
Strukturen av materialet - Take Action kortene	23
Slik brukes materialet	26
Kort versjon	27
Lang versjon	29
Materialer det trengs for hvert kart	29
Forslag til langsiktige handlinger	30
Evaluering og de-briefing	32
Avsluttende evalueringsaktiviteter	34
Referanser	38

INNLEDNING

Resultatet av prosjektet Take Action er et pedagogisk verktøy i form av et sett med "Action Cards", ett for hvert av bærekraftsmålene. Disse kan brukes i ulike situasjoner.

Hvert kort inneholder en beskrivelse av et bærekraftsmål, en rekke spørsmål for gruppediskusjoner og en konkret handling - dermed navnet "Take Action". Kortene kan brukes som en kort aktivitet i en enkelt undervisningsøkt eller som en del av et lengre prosjekt.

Denne veiledningen vil gi leseren viten om de pedagogiske teoriene dette verktøyet er bygget på, en kort beskrivelse av bærekraftsmålene, en veiledning om hvordan verktøyet brukes, og ideer for langsiktige handlinger samt evaluering av læringsresultat.

Vi håper at ved å bruke dette verktøyet at både ungdomsarbeidere og unge få nyttig kunnskap om bærekraftsmålene, viktigheten av å jobbe mot en mer bærekraftig fremtid, og få konkrete ideer om hvordan de kan gjøre en forskjell i hverdagen.

Alt materiell er tilgjengelig for gratis nedlasting og bruk via prosjektets nettside.

DEL 1

1.1. Introduksjon og beskrivelse av prosjektet

UTVIKLINGEN AV PROSJEKTET

EU-kommisjonens støtte til produksjonen av denne publikasjonen utgjør ikke en godkjenning av innholdet som kun gjenspeiler synspunktene til forfatterne, og kommisjonen kan ikke holdes ansvarlig for bruk som kan gjøres av informasjonen i den.

Take Action er et transnasjonalt KA210 prosjekt, drevet av tre organisasjoner fra Norge, Polen og Portugal. Prosjektideen startet våren 2021 på (online) opplæringskurset, "The Pow'd'er of Non-Formal Education", organisert av det nederlandske NA. I løpet av kurset ble partnerne utfordret til å utvikle ideen til et pedagogisk verktøy som ville være nyttig for deres egne organisasjoner og målgrupper. Teamet fant en felles interesse for miljø og bærekraft fra ulike perspektiver og bestemte at bærekraftsmålene var et godt arbeidsgrunnlag for verktøyet, da de dekker flere områder samtidig på globalt nivå.

Vi så et behov for å utvikle et verktøy som støtter ungdomsarbeidere og lærere for å møte bærekraftsmålene, samt å gi ideer til handlinger som ungdommene kan implementere i lokalsamfunnene deres.

MÅLET MED PROSJEKTET

I tider med klimakrise mener vi at vårt felles mål må være å ta grep og spre kunnskap om miljøvern og bærekraft. I NGO-nettverket, ser vi hvor mange unge som har behov for å være aktive og ser etter muligheter til å ta vare på planeten vår.

"Take Action"-prosjektet ble dannet med et ønske om å øke bevisstheten om bærekraftsmålene og å inspirere unge mennesker til å ta grep for å implementere målene i lokalsamfunnene deres.

Vi har laget et pedagogisk verktøy for ungdomsarbeidere og pedagoger som jobber med ungdom med en helhetlig tilnærming til utvikling som er basert på en ikke-formell metodikk. Vi ønsker å presentere et materiale som kan skrives ut og brukes i alle omgivelser - utendørs, innendørs, som brettspill eller skattejakt, eller i vanlig klasseroms undervisning.

Prosjektet kan betraktes som testing av innovative praksiser for å forberede elever og ungdomsarbeidere til å foregangspersoner for endring, og en pedagogisk aktivitet som muliggjør atferdsendringer, utvikler bærekraftighetskompetanser til lærere, og støtter de planlagte tilnærmingene til de deltakende organisasjonene angående miljømessig bærekraft.

Målet med dette prosjektet er også å bidra til kjerneområdene i EUs ungdomsstrategi 2019-2027: engasjere, koble sammen og styrke unge mennesker, som er rammen for hvordan EUs ungdomsmål kan nås og mates inn i bærekraftsmålene.

Å jobbe med bærekraftsmålene mener vi er en bra måte å illustrere sammenhengen mellom emner som spenner fra menneskerettigheter til tap av biologisk mangfold, samt globale og lokale spørsmål.

Vi håper at ved å bruke dette verktøyet, i ungdomsarbeid og skoler, at ungdommer blir inspirert til å engasjere seg i bærekraftsmålene og vekke en følelse av initiativ for å bli foregangspersoner for endring.

PROSJEKT PARTNERNE

“**Narviksenteret**” er en norsk ideell stiftelse som jobber for å fremme fredsbygging og menneskerettigheter. De søker å utdype samfunnskunnskap og forståelse av krig og fred, internasjonal humanitær rett og menneskerettigheter gjennom forskning, dokumentasjon og oppsøking, basert på historien om andre verdenskrig i Nord-Norge. Deres uttalte visjon er “Fredsbygging gjennom kunnskap om krig”.

“**Krzyżowa Foundation**” for Mutual Understanding in Europe (FK), er en polsk allmennyttig institusjon hvis lovbestemte formål er å stimulere og støtte aktiviteter som tar sikte på å konsolidere fredelig og gjensidig toleranse for sameksistensen mellom folk, sosiale grupper og individer.

“**ACRADE - Salamandra Activa**” er en portugisisk non-profit forening dedikert til kultur, bygdeutvikling, miljø og idrett, og organiserer aktiviteter fokusert på landlige oppgaver for å bevare og vedlikeholde landet, fremme lokalt jordbruk og ta vare på det naturlige miljøet og biologisk mangfold. Arbeidsmålene til organisasjonen er innen områdene miljø og fornyelse, trivsel, utdanning og kulturell identitet, fremme av fred og innbyggerdeltagelse med unge mennesker og samfunnet gjennom ikke-formelle utdanningsmetoder.

ARBEIDSPROSESSEN

I utviklingen av dette prosjektet ble arbeidet delt inn i en teoretisk del: der det ble foretatt undersøkelser av den pedagogiske metodikken som ble brukt, 3H-modellen (Hode, Hjerte, Hånd), som grunnlag for å lage det pedagogiske verktøyet og veiledningen. Den andre delen, en praktisk del, var basert på tre workshops, en i hvert partnerland og en avsluttende konferanse i Polen. Fra workshopene, holdt i ulike miljøer (utendørs/innendørs) med ulike målgrupper (ungdom/lærer/ungdomsarbeider), samlet teamet inn ressurser og tilbakemeldinger som ble brukt i utformingen av verktøyet og veilederen, støttet av pedagogen. studere. Prosjektet kunne bare skje med økonomisk støtte fra Erasmus+-programmet og EU-kommisjonen.

1.2. Erasmus+ programmet

Erasmus+ er EU sitt program for å støtte utdanning, trening, ungdom og idrett i Europa. Den har et estimert budsjett på 26,2 milliarder euro.

2021-2027-programmet setter et sterkt fokus på sosial inkludering, grønne og digitale overganger, og fremme unges deltakelse i det demokratiske livet. Den støtter prioriteringer og aktiviteter fastsatt i European Education Area, Digital Education Action Plan og European Skills Agenda.

Programmet støtter også:

- den europeiske søylen for sosiale rettigheter
- implementerer EUs ungdomsstrategi 2019-2027
- utvikler den europeiske dimensjonen i idretten

Det generelle målet med programmet er å støtte, gjennom livslang læring, den pedagogiske, profesjonelle og personlige utviklingen av mennesker innen utdanning, opplæring, ungdom og idrett, i og utenfor Europa, og dermed bidra til bærekraftig vekst, kvalitetsjobber og sosialt samhold, drive innovasjon, og å styrke europeisk identitet og aktivt medborgerskap. Programmet skal være et nøkkelinstrument for å bygge et europeisk utdanningsområde, støtte implementeringen av det europeiske strategiske samarbeidet innen utdanning og opplæring, med dets underliggende sektoragendaer, fremme ungdomspolitisk samarbeid under Unionens ungdomsstrategi 2019- 2027 og utvikle den europeiske dimensjonen i idretten.

Programmet har følgende spesifikke mål:

- Fremme læringsmobilitet for enkeltpersoner og grupper, samt samarbeid, kvalitet, inkludering, likeverd, fremragelse, kreativitet og innovasjon på nivå med organisasjoner og politikk innen utdanning og opplæring
- Fremme ikke-formell og uformell læringsmobilitet og aktiv deltakelse blant unge mennesker, samt samarbeid, kvalitet, inkludering, kreativitet og innovasjon på nivå med organisasjoner og politikk på ungdomsområdet
- Fremme læringsmobilitet for idrettspersonell, samt samarbeid, kvalitet, inkludering, kreativitet og innovasjon på nivå med idrettsorganisasjoner og idrettspolitikk.

Muligheter:

Erasmus+ tilbyr mobilitet og samarbeidsmuligheter innen

- høyere utdanning
- yrkesfaglig opplæring
- skoleutdanning (inkludert opplæring og omsorg for tidlig barndom)
- voksenopplæring
- ungdom og idrett

Detaljert informasjon om disse mulighetene, inkludert kvalifikasjonskriterier, er tilgjengelig på: <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/programme-guide/erasmus-programme-guide>

1.3. Ikke-formell læring og gamification

Når kreativitet møter kunnskap og erfaring – da bygges kvaliteten på ikke-formell læring. Nye tider gir oss nye utfordringer i utdanningssektoren, både formelle og uformelle. Vi blir satt på prøve av vår kreativitet, innovasjon og fleksibilitet i å tilpasse metoder til verktøyene vi bruker. Flippover er byttet ut med en padlet, arbeid i grupper med oppgaver i grupperom og pausen har mistet sin integreringsverdi. Det dukker imidlertid opp nye metoder og teknikker, som viser oss hvordan vi kan tilpasse oss og hvordan ikke-formell utdanning også er nødvendig for skolevirkeligheten.

Utdanningen er institusjonalisert, målrettet og underlagt planlegging og rammer pålagt av utdanningsdirektoratet. Et karakteristisk trekk ved ikke-formell læring er at den er et tillegg, alternativ og/eller komplement til formell utdanning som en del av den livslange læringsprosessen. Ofte er fordelene med ikke-formell utdanning å garantere alle rett til utdanning og muligheten til å få erfaring og tilegne seg ferdigheter. Denne typen utdanning er beregnet på mennesker i alle aldre, men følger ikke nødvendigvis en kontinuerlig struktur i læringsprosessen; det kan være av kort varighet og/eller lav intensitet og er vanligvis i form av korte kurs, workshops eller seminarer (UNESCO, 2023). Vanligvis fører ikke-formell læring til kvalifikasjoner som ikke er anerkjent som formell av de relevante nasjonale utdanningsmyndighetene. Ikke-formell utdanning kan omfatte programmer om livsmestring, faglige ferdigheter og sosial og kulturell utvikling. Fokus på temaet ungdom i utdanningsløpet – aktiviteter skal være dynamiske og bygge deltakernes engasjement og deres felles ansvar for det skapte møtet (OECD, 2023).

Basert på praktisk erfaring fra uformelle workshops, er den største utfordringen å opprettholde et høyt nivå av deltakernes involvering og skape en atmosfære av åpenhet og vilje til å dele tanker. Formelen for hybrid læring tvinger elevene til å øke deres evne til selvrefleksjon og lære om læringsmetodene deres. Det er viktig for læreren eller pedagogen å hjelpe elevene med å lære om metoder og teknikker som støtter læring utenfor skolen. Utdanningsbyrden flyttes fra institusjonen til hjemmet og tiden utover systemisk utdanning. Derfor er det så nødvendig å introdusere bruk av sosiale medier, smarttelefoner og gamification i undervisningen, og fremfor alt å gi elevene muligheten og følelsen av at de også er et viktig element i læringen og har innvirkning på hvordan de tilegne kunnskap. Mange mål for formell utdanning kan oppnås bedre og mer effektivt takket være uvanlige metoder, som å lage filmer med redigering, manus og musikk, gjennomføre workshops av studentene selv, jobbe i felt, lage kampanjer på sosiale medier eller skape kreative ”skattejakt”-spill relatert til et spesifikt skoleemne. Det som tillater ikke-formell utdanning er også å gjøre feil og lære å håndtere dem, som i voksen alder er en ferdighet som alltid vil være nødvendig. Å håndtere en krise og finne løsninger er noe vi ikke bare vil lære av læreboken og øvelsene (Szafarz et al., 2016).

1.4. Bærekraftsmålene

Siden dette verktøyet er basert på de 17 bærekraftsmålene, mener vi at det er viktig for tilretteleggeren/pedagogen å bli kjent med bærekraftsmålene før du bruker dette verktøyet med ungdom. Denne delen gir en kort oversikt over målene, tilpasset fra FNs nettside, <https://sdgs.un.org/goals>. For mer informasjon og ressurser anbefaler vi å besøke denne nettsiden.

HISTORIE OG UTVIKLING

Bærekraftsmålene bygger på flere tiår med arbeid fra land i FN. I 1992 på Earth Summit i Rio de Janeiro, Brasil, vedtok mer enn 178 land Agenda 21, en omfattende handlingsplan for å bygge et globalt partnerskap for bærekraftig utvikling for å forbedre menneskeliv og beskytte miljøet. På det grunnlaget vedtok medlemsstatene enstemmig tusenårserklæringen på tusenårsmøtet i september. Toppmøtet førte til utarbeidelsen av åtte tusenårsmål (MDG) for å redusere ekstrem fattigdom innen 2015. I juni 2012 vedtok medlemslandene resultatdokumentet «The Future We Want» der de bestemte seg for å starte en prosess for å utvikle et sett av bærekraftige utviklingsmål for å bygge videre på MDG (...). I januar 2015 startet generalforsamlingen forhandlingsprosessen om utviklingsagendaen etter 2015. Prosessen kulminerte i den påfølgende vedtakelsen av 2030-agendaen for bærekraftig utvikling, med 17 bærekraftsmål i kjernen.

2030-agendaen for bærekraftig utvikling, vedtatt av alle FNs medlemsland i 2015, gir en felles plan for fred og velstand for mennesker og planeten, nå og i fremtiden. I hjertet er de 17 bærekraftige utviklingsmål, som er en preserende oppfordring til handling fra alle land – utviklet og utviklende – i et globalt partnerskap. De erkjenner at å få slutt på fattigdom og andre deprivasjoner må gå hånd i hånd med strategier som forbedrer helse og utdanning, reduserer ulikhet og ansporer økonomisk vekst – alt samtidig som vi takler klimaendringer og arbeider for å bevare hav og skoger.

Informasjonen i denne delen er redigert fra nettsiden; <https://sdgs.un.org/goals>.

BÆREKRAFTSMÅLENE

HVERT AV DE 17 MÅLENE HAR FLERE DELMÅL MED INDIKATORER FOR Å SPESIFISERE F.EKS. MÅLGRUPPER ELLER KVANTITATIVE INDIKATORER, OG BRUKES TIL Å VURDERE OM MÅLET ER NÅDD ELLER IKKE.

Mål 1 -----

UTRYDDE ALLE FORMER FOR FATTIGDOM I HELE VERDEN

Formålet med det første bærekraftsmål er å utrydde ekstrem fattigdom og å halvere antallet mennesker som lever i relativ fattigdom. Realiseringen av dette målet er avgjørende for å nå resten av målene. Prioriterte tiltak for utryddelse av fattigdom inkluderer: forbedre tilgangen til bærekraftig levebrød, gründermuligheter og produktive ressurser; gi universell tilgang til grunnleggende sosiale tjenester; progressivt utvikle sosiale beskyttelsessystemer for å støtte de som ikke kan forsørge seg selv; styrke mennesker som lever i fattigdom og deres organisasjoner; adressering den uforholdsmessige påvirkningen av fattigdom på kvinner (...)

Mål 2 -----

UTRYDDE SULT, OPPNÅ MATSIKKERHET OG BEDRE ERNÆRING, OG FREMME BÆREKRAFTIG LANDBRUK

Målet er at alle mennesker i verden skal ha tilgang til næringsrik og bærekraftig mat hele året og at ingen skal lide av sult. Prioriterte handlinger inkluderer null forkrøplede barn under to år; 100 % tilgang til tilstrekkelig mat hele året; at alle matsystemer er bærekraftige; en 100 % økning i småbrukers produktivitet og inntekt; og null tap eller sløsing med mat. I dette målet er det også fokus på bygdeutvikling, siden ekstrem fattigdom og sult er overveiende på landsbygda, med småbønder og deres familier som utgjør en svært bety-

Mål 3 -----

SIKRE GOD HELSE OG FREMME LIVSKVALITET FOR ALLE, UANSETT ALDER

Dette målet er komplekst og spenner fra; reproduktiv helse, mødre- og barnehelse, forebygging av infeksjonssykdommer (som HIV, tuberkulose og malaria), ikke-smittsomme sykdommer, psykisk helse og miljørisiko (som kreft, diabetes, tobakksrelaterte sykdommer og selvmordsrater) til forbedringer i viktige helsetjenester.

God helse er en grunnleggende forutsetning for at mennesker skal kunne nå sitt fulle potensiale og bidra til utvikling i samfunnet. Helsen vår påvirkes av miljø, økonomi og sosiale forhold og mål 3 inkluderer mennesker i alle aldre i alle dimensjoner.

Mål 4 -----

SIKRE INKLUDERENDE, RETTFERDIG OG GOD UTDANNING OG FREMME MULIGHETER FOR LIVSLANG LÆRING FOR ALLE

Utdanning er en grunnleggende menneskerettighet, og veldig mange flere går i dag på skole enn for bare få tiår siden. Før koronapandemien, gikk ni av ti barn på skolen. Til tross for dette, kan fremdeles over 750 millioner mennesker i verden fortsatt ikke lese eller skrive, hvorav to tredjedeler er kvinner. Inkluderende opplæring av god kvalitet for alle, er en av de viktigste byggesteinene for velstand, helse og likeverd i alle samfunn.

Mål 4 omhandler ikke bare retten til å gå på skole, men også at man får gode lærere og kvalitetsundervisning – fra grunnskole til universitet. Som en del av kvalitetsutdanning er det økende internasjonal anerkjennelse av Education for Sustainable Development (ESD) som et integrert element i kvalitetsutdanning og en nøkkelfaktor for bærekraftig utvikling.

**5 LIKESTILLING
MELLOM KJØNNENE**

Mål 5 -----

**OPPNÅ LIKESTILLING OG STYRKE JENTERS OG
KVINNERS STILLING I SAMFUNNET**

Verden er langt mer likestilt enn for noen tiår siden. Andelen kvinner som deltar i politikk og næringsliv øker, men det er fortsatt langt flere menn enn kvinner i maktposisjoner. Fattigdom er ofte nært knyttet til diskriminerende lover og sosiale normer som fører til at kvinner får dårligere økonomi og færre muligheter til å bestemme over eget liv. Mange kvinner er økonomisk avhengige av sine partnere, noe som fører til ulik maktbalanse i hjem og samfunn.

Likestilling handler om en rettferdig fordeling av makt, innflytelse og ressurser. Å leve et fritt liv uten vold og diskriminering er en grunnleggende menneskerettighet og er avgjørende for utviklingen av mennesker og samfunn. Kjønnforskjeller er fortsatt dyp forankret i alle samfunn. Kvinner lider av mangel på tilgang til anstendig arbeid og møter yrkessegregering og kjønnforskjeller i lønn. I mange situasjoner nektes de tilgang til grunnleggende utdanning og helsehjelp og er ofre for vold og diskriminering.

Godt utformede lovfestede kjønnskvote, nulltoleranse for vold mot kvinner i politikken og kjønnsensitive og tryggere politiske miljøer er nøkkelen til å raskt spore og opprettholde kvinners likeverdige representasjon i beslutningstaking.

Mål 6 -----

**6 RENT VANN OG
GODE SANITÆRE
FORHOLD**

**SIKRE BÆREKRAFTIG VANNFORVALTNING,
TILGANG TIL VANN OG GODE SANITÆRFORHOLD FOR ALLE**

Tilgang til trygt vann, sanitæranlegg og hygiene er det mest grunnleggende menneskelige behovet for helse og velvære. Milliarder av mennesker vil mangle tilgang til disse grunnleggende tjenestene i 2030 med mindre fremgangen firedobles. Vannetterspørselen øker på grunn av rask befolkningsvekst, urbanisering og økende vannbehov fra landbruks-, industri- og energisektorene. Tiår med misbruk, dårlig forvaltning, overutvinning av grunnvann og forurensning av ferskvannsforsyninger har forverret vannstress. I tillegg står land overfor økende utfordringer knyttet til forringede vannrelaterte økosystemer, vannmangel forårsaket av klimaendringer, underinvestering i vann og sanitære forhold og utilstrekkelig samarbeid om grenseoverskridende vann.

**7 REN ENERGI
FOR ALLE**

Mål 7 -----

**SIKRE TILGANG TIL PÅLITELIG, BÆREKRAFTIG OG MODERNE
ENERGI TIL EN OVERKOMMELIG PRIS FOR ALLE**

Å oppnå dette målet vil åpne en ny verden av muligheter for milliarder av mennesker gjennom nye økonomiske muligheter og arbeidsplasser, styrke kvinner, barn og ungdom, bedre utdanning og helse, mer bærekraftige, rettferdige og inkluderende samfunn, og større beskyttelse mot og motstandskraft til, klimaendringer.

Til tross for fremgang er det fortsatt over 700 millioner mennesker globalt som lever i mørket og 2,4 milliarder som lager mat med skadelig og forurensende drivstoff. Selv om bruken av fornybar energi og energieffektivitet har blitt bedre, er fremgangen ikke rask nok til å nå bærekraftsmål 7 innen 2030.

Mål 8 -----

**8 ANSTENDIG ARBEID
OG ØKONOMISK
VEKST**

**FREMME VARIG, INKLUDERENDE OG BÆREKRAFTIG ØKONOMISK
VEKST, FULL SYSSELSETTING OG ANSTENDIG ARBEID FOR ALLE**

Omtrent halvparten av verdens befolkning tjener så lite at de ikke kan leve av lønnen sin. For å utrydde fattigdom og bekjempe ulikhet i verden, må alle ha tilgang til jobber med rimelig lønn. For at det skal skje, må vi skape rettferdig økonomisk vekst og nye arbeidsplasser. Det betyr at vi må inkludere unge i arbeidsmarkedet, sikre et forutsigbart og trygt arbeidsliv, gjøre det lettere å få flere kvinner ut i arbeid og redusere uformelt og svart arbeid.

Mål 9 -----

**9 INNOVASJON OG
INFRASTRUKTUR**

**BYGGE SOLID INFRASTRUKTUR OG FREMME INKLUDERENDE
OG BÆREKRAFTIG INDUSTRIALISERING OG INNOVASJON**

Infrastruktur er den underliggende strukturen som må være på plass for at et samfunn skal fungere. Investeringer i transport, vanningsystemer, energi og informasjonsteknologi må på plass for å oppnå bærekraftig utvikling.

Paragraf 2 i Lima-erklæringen lyder: «industrialisering er en drivkraft for utvikling. Industrien øker produktiviteten, skaper arbeidsplasser og genererer inntekter, og bidrar derved til å utrydde fattigdom og adressere andre utviklingsmål, i tillegg til å gi muligheter for sosial inkludering, inkludert likestilling, styrke kvinner og jenter og skape anstendig sysselsetting for ungdom (...)»

10MINDRE
ULIKHET

Mål 10 -----

REDUSERE ULIKHET I OG MELLOM LAND

For å redusere ulikhet i og mellom land, må ressursene til et land fordeles rettferdig. De fattigste og de marginaliserte gruppene må gis muligheter slik at de kan skape bedre levekår for seg selv. Viktige tiltak er lik tilgang til skoler, helsetjenester og gode skattesystemer.

Før pandemien gikk flere mål på ulikhet i riktig retning. Økonomisk vekst har bidratt til at flere land har blitt rikere, men ikke automatisk ført til mindre fattigdom. Pandemien har forverret eksisterende ulikhet mellom og innenfor land, spesielt blant de fattigste.

11BÆREKRAFTIGE
BYER OG SAMFUNN

Mål 11 -----

GJØRE BYER OG LOKALSAMFUNN INKLUDERENDE, TRYGGE, ROBUSTE OG BÆREKRAFTIGE

Byer er knutepunkter for ideer, handel, kultur, vitenskap, produktivitet, sosial, menneskelig og økonomisk utvikling. Byplanlegging, transportsystemer, vann, sanitær, avfallshåndtering, katastroferisikoreduksjon, tilgang til informasjon, utdanning og kapasitetsbygging er alle relevante spørsmål for bærekraftig byutvikling.

I 2008, for første gang i historien, var den globale bybefolkningen flere enn landbefolkningen. Det betyr at byene vokser raskere enn tilbudet av arbeidsplasser og boliger. Dette fører til utvikling av slumområder med dårlige levekår og mangel på tjenester. Og samtidig står byer for 75 prosent av alle klimagassutslipp og slumområder hindrer gode levekår. For å forbedre livene til over 1 milliard slumbeboere, er det et presserende behov for å fokusere på politikk for å forbedre helse, rimelige boliger, grunnleggende tjenester, bærekraftig mobilitet og tilkobling.

Mål 12 -----

12ANSVARLIG
FORBRUK OG
PRODUKSJON**SIKRE BÆREKRAFTIG FORBRUKS- OG PRODUKSJONSMØNSTRER**

Bærekraftig forbruk og produksjon handler om å gjøre mer med færre ressurser. I dag forbruker vi mye mer enn det som er bærekraftig for kloden. For eksempel går en tredjedel av maten som blir produsert bort, uten å bli spist. Regjeringer, internasjonale organisasjoner, næringslivet og andre ikke-statlige aktører (...) må bidra til å endre uholdbare forbruks- og produksjonsmønstre.

13STOPPE
KLIMAENDRINGENE

Mål 13 -----

HANDLE UMIDDELBART FOR Å BEKJEMPE KLIMAENDRINGENE OG KONSEKVENSENE AV DEM

Klimaendringer er et globalt spørsmål og kjenner ingen landegrenser. Det er viktig å begrense økningen i gjennomsnittstemperaturen til 1,5 °C dersom verden ønsker å unngå katastrofale konsekvenser i fremtiden.

For mange forventes et oppvarmende klimasystem å påvirke tilgjengeligheten av grunnleggende nødvendigheter som ferskvann, matsikkerhet og energi, mens innsats for å rette opp klimaendringer, både gjennom tilpasning og demping, vil på samme måte informere og forme den globale utviklingsagendaen. Koblingen mellom klimaendringer og bærekraftig utvikling er sterke. Fattige land og utviklingsland, spesielt minst utviklede land, vil være blant de som er hardest rammet og minst i stand til å takle de forventede sjokkene i deres sosiale, økonomiske og naturlige systemer.

Basert på gjeldende nasjonale forpliktelser, er de globale utslippene satt til å øke med nesten 14 prosent i løpet av det innværende tiåret, noe som kan føre til en klimakatastrofe med mindre regjeringer, privat sektor og sivilsamfunn samarbeider for å iverksette umiddelbare tiltak.

Mål 14 -----

14LIV UNDER
VANN**BEVARE OG BRUKE HAVET OG DE MARINE RESSURSENE PÅ EN MÅTE SOM FREMMER BÆREKRAFTIG UTVIKLING**

Hav og kystområder utgjør en integrert og essensiell komponent av jordens økosystem og er avgjørende for bærekraftig utvikling. Hav bidrar til å utrydde fattigdom ved å skape bærekraftig levebrød og anstendig arbeid. Over tre milliarder mennesker er avhengige av hav- og kystressurser for å leve av. De er også den primære regulatoren av det globale klimaet, et viktig synke for klimagasser og de gir oss oksygenet vi puster inn. Endelig er hav vertskap for enorme reservoarer av biologisk mangfold.

Verdens hav og hav fortsetter å kjempe mot økt forsuring, eutrofiering og plastforurensning. Pandemien har ikke lettet

den byrden, ettersom anslagsvis 25 000 tonn plastavfall jevnt og trutt har kommet inn i det globale havet på grunn av en økning i engangsplast, hovedsakelig fra medisinsk avfall.

Mål 15 -----

BESKYTTE, GJENOPPRETTE OG FREMME BÆREKRAFTIG BRUK AV ØKOSYSTEMER, SIKRE BÆREKRAFTIG SKOGFORVALTNING, BEKJEMPE ØRKENSPIREDNING, STANSE OG REVERSERE LANDFORRINGELSE SAMT STANSE TAP AV ARTSMANGFOLD

Mennesker fortsetter å ødelegge helsen til jordens økosystem på land, som hele jordkloden er avhengig av. Skogen dekker 30 prosent av jordens overflate og gir mat og ly til over 80 prosent av alle dyr.

Fortsatt global avskoging, forringelse av land og økosystem, og tap av biologisk mangfold utgjør store risikoer for menneskers overlevelse og bærekraftig utvikling. Selv om det gjøres innsats på området bærekraftig skog- og naturressursforvaltning, må forpliktelser og instrumenter designet for å beskytte, gjenopprette og bærekraftig bruk av skog og biologisk mangfold implementeres snarest for å sikre sunne, motstandsdyktige samfunn.

Mål 16 -----

FREMME FREDelige OG INKLUDERENDE SAMFUNN FOR Å SIKRE BÆREKRAFTIG UTVIKLING, SØRGE FOR TILGANG TIL RETTSVERN FOR ALLE, OG BYGGE VELFUNGERENDE, ANSVARLIGE OG INKLUDERENDE INSTITUSJONER PÅ ALLE NIVÅER

Å sikre internasjonal fred og sikkerhet har alltid vært FNs hovedoppgave. Fred er en forutsetning for å skape bærekraftig utvikling. Imidlertid blir bønner om global fred stadig høyere ettersom verden er vitne til det høyeste antallet voldelige konflikter siden 1945, med omtrent 2 milliarder mennesker som bor i konfliktrammede land innen utgangen av 2020. Globalt var rundt 437 000 mennesker ofre for drap i 2020. Kvinner og jenter er uforholdsmessig påvirket av dødelig vold i hjemmet og står for rundt 60 prosent av alle drapsofre drept av nære partnere eller andre familiemedlemmer. Positivt er at parlamenter og deres ledere har blitt yngre og mer kjønnsforskjellig de siste fem årene. Representasjonen av ungdom (45 år eller yngre) var på 28,1 prosent i 2018, klatret til 31,1 prosent i 2021, og falt deretter til 30,2 prosent i 2022.

Ved å gi alle barn bevis på juridisk identitet fra dag én, kan deres rettigheter beskyttes og universell tilgang til rettsvesen og sosiale tjenester muliggjøres. Basert på data for 2012–2021, har imidlertid fødselen til omtrent 1 av 4 barn under 5 år over hele verden i dag aldri blitt offisielt registrert.

Mål 17 -----

STYRKE VIRKEMIDLENE SOM TRENGS FOR Å GJENNOMFØRE ARBEIDET, OG FORNYE GLOBALE PARTNERSKAP FOR BÆREKRAFTIG UTVIKLING

For å lykkes med bærekraftsmålene trengs det nye og sterke partnerskap. Myndigheter, næringsliv og sivilsamfunn må samarbeide for å oppnå bærekraftig utvikling. Bærekraftsmålene skal fungere som en felles, global retning og prioritert innsats de neste 15 årene. Erfaringer fra tusenårsmålene viser at denne typen målrettet innsats virker.

Til tross for et sterkt oppsving i globale utenlandske direkteinvesteringer og pengeoverføringer, sitter mange utviklingsland igjen med konkurrerende prioriteringer for begrenset finanspolitisk plass og finner det vanskeligere enn noen gang å komme seg økonomisk. Med det globale systemet som står overfor en mengde kriser på tvers av sosiale, helse-, miljø- og freds- og sikkerhetsspekteret, er det et presserende behov for oppskalert internasjonalt samarbeid med fokus på å finne varige løsninger.

**Vil du vite mer om bærekraftsmålene?
Besøk FN sin nettside for mer informasjon:**

VIKTIGHET OG RELEVANS AV Å JOBBE MED BÆREKRAFTSMÅLENE I SKOLE OG UNGDOMSARBEID

Både i de formelle skolesystemene og i ungdomsarbeidet har vi ansvaret for ikke bare å dele kunnskap om bærekraftsmålene, men også å gi unge mennesker ferdigheter og ideer om hvordan vi kan fremme bærekraftig utvikling. Som det står i mål 4.7; «*Innen 2030 sikre at alle elever og studenter tilegner seg den kompetansen som er nødvendig for å fremme bærekraftig utvikling, blant annet gjennom utdanning i bærekraftig utvikling og livsstil, menneskerettigheter, likestilling, fremme av freds- og ikkevoldskultur, globalt borgerskap og verdsetting av kulturelt mangfold og kulturens bidrag til bærekraftig utvikling*» (FN, 2023)

Fra et pedagogisk og didaktisk synspunkt er det å arbeide med virkelige situasjoner og problemstillinger som grunnlag for læringssituasjonen ikke bare gunstig for å fremme bærekraftig utvikling, men ifølge den anerkjente pedagogen Wolfgang Klafki er det også svært motiverende for studentene (Klafki, 2001).

Dannelse (som i «Bildung») er anerkjent som en demokratisk borgerrettighet og en betingelse for selvbe-

stemmelse; det skal være utdanning for alle – og ha en felles kjerne. I følge Klafki må allmenndannelse forstås som å oppnå (kunnskap om) de vanlige menneskelige problemstillingene i den historiske nåtiden og den fremvoksende fremtiden (ibid.). Det felles må forstås som noe universelt, en horisont som omfatter hele verden. I tillegg foreslo Klafki å fokusere på epoketypiske nøkkelspørsmål – som er nøyaktig det som tas opp av bærekraftsmålene. Å jobbe med bærekraftsmålene og integrere dem i skolens læreplan er derfor høyst relevant for utdanningen av ungdommer – når man husker å jobbe med disse på en måte som ikke bare gir elevene kunnskap, men også ferdigheter og ideer til løsninger.

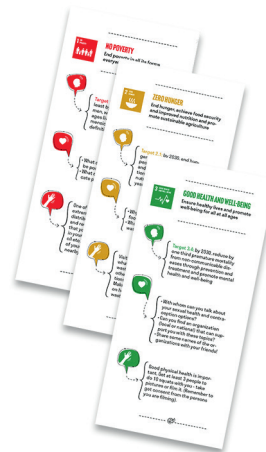
Det er viktig at vi som lærere og ungdomsarbeidere i arbeidet med ungdom fokuserer på individuelle og samfunnsrelevante og viktige livsproblemer, for å gjøre utdanningen autentisk og relevant for studentene. Dette er grunnen til at dette verktøyet prøver å omfatte arbeid med bærekraftsmålene i form av problemløsning og utforskende undervisning.

DEL 2

2.1. Strukturen av materialet - Take Action kortene

Det sentrale målet med dette materiale er å skaffe kunnskap om bærekraftsmålene, kunne diskutere og reflektere over bærekraftsmålene og iverksette tiltak for å bidra til å nå målene – og dermed få en mer bærekraftig fremtid.

For å nå disse målene har vi laget 17 "handlingskort", hvert kort representerer ett av de 17 målene. Kortene har samme farge og ikon som brukes av FN for enkel gjenkjennelse. På hvert kort har vi valgt en spesifikk underseksjon av hvert mål som fokus, siden det å jobbe med alle aspekter/ seksjoner av hvert mål i én setting kan bli for overveldende. Valget av hvert fokuspunkt skal ikke forstås som at vi overvurderer viktigheten av den ene underseksjonen fremfor den andre, men som pedagogiske og praktiske valg med tanke på egnethet for verktøyets struktur og aldersgruppen. Kortene kan imidlertid brukes som et utgangspunkt for deretter å gå i dybden med hvert måls underseksjoner, noe vi anbefaler.

Kortene er **hovedfunksjonen til dette verktøyet** og kan brukes på ulike måter, noen av disse vil bli dekket i neste avsnitt. Kortene fungerer som et medium for de unge til å starte en bevisstgjøringsprosess, og diskusjoner og inspirere dem til handling.

Kortene er delt inn i 3 seksjoner; hode, hjerte og hånd. Dette er inspirert av holistiske utdanningsteorier (Gazibara, 2013) som oppmuntrer elevene til å ta en aktiv del i læringsprosessen deres, samt engasjere seg som aktive medborgere.

Hode: refererer til det kognitive og tilegnelsen av kunnskap. Dermed inneholder "hode"-delen av kortet informasjon om målet. Det er viktig å ta med i betraktningen at for at elevene skal forstå innholdet i målet, bør de ikke bare lese "hode"-delen individuelt - men diskutere sin forståelse og tolkning av innholdet med andre elever. I følge både Lev Vygotsky og Jerome Bruner (blant andre) skapes kunnskap som en sosial konstruksjon mellom individer - gjennom språk og dialog (Juul, 2011).

Etter å ha lest, diskutert og kanskje bestemt seg for en felles forståelse av innholdet i "hode"-delen, må deltakerne gå videre til neste del av kortet. Som en sidebemerkning er det avgjørende å erkjenne at: «*teoretisk kunnskap tilegnes ikke bare av hodet, men samtidig av hjertet, hendene og alle sanser (...). «Ren» kognitiv læring eksisterer ikke, ettersom hodet og kroppen forblir sammenkoblet*» (Gazibara, 2013, s. 75)

Hjerte refererer til det affektive domenet for læring. Denne delen er viktig å inkludere siden læring ikke bare er en mental prosess, men den er sterkt påvirket av følelsene våre (Jensen, 2003). Følelser stimulerer læringsprosessen vår, og når vi opplever sterke følelser eller tror på noe, gir vi det betydning. "Dette affektive området forstås typisk som verdier, følelser og holdninger, og nærvær, lydhørhet, å gi betydning og uttrykke verdier (Jensen, 2003)", samt våre mer grunnleggende følelser, som følelse av rett og galt, kjærlighet, tro, tillit.. osv. Ved å engasjere oss i det affektive domenet skaper vi et viktig samspill mellom tanker, følelser og handlinger. Og ifølge Klafki (2001) er det et avgjørende didaktisk prinsipp å tematisere elevenes sosiale opplevelser innenfor og utenfor skolesfæren. Hjertedelen av kortet er satt opp som en serie spørsmål som deltakerne kan reflektere over og diskutere sammen. Spørsmålene er formulert på en måte for å fremkalle en følelsesmessig forbindelse med det spesifikke målet, og dermed lar deltakerne relatere egne erfaringer, holdninger, verdier osv. til målene - og andres livssituasjon.

Hånden er det psykomotoriske aspektet ved læring. Det som menes med «hånd» er praktiske aktiviteter der manuelle ferdigheter og fysiske evner er knyttet til indre motivasjon og etisk kompass i produktiv handling (Gazibara, 2013). «Ifølge C. Hannaford (2007) er kroppen en formidler i læring fordi den samler alle sanser som informerer oss om verden rundt oss» (ibid. s. 76). Hånden dekker ulike praktiske områder (av fysisk manipulasjon), som kunstnerisk, sosialt, hjemlig og profesjonelt. I dette tilfellet har imidlertid håndseksjonen en dobbel funksjon. Hensikten er ikke bare å inkludere de psykomotoriske aspektene ved læring, men, som navnet på verktøyet antyder, å iverksette tiltak. Hånd-delen av kortene oppfordrer deltakerne til å gjøre faktiske endringer i hverdagen og omgivelser i samsvar med kortets spesifikke bærekraftsmål. Derved vil ungdommene bruke kunnskapen fra hodeseksjonen, knyttet til deres diskusjon fra hjerteseksjonen i fysisk handling. Og handlingen vil være motivert av både deres emosjonelle tilknytning, og det faktum at de jobber med et reelt problem/situasjon (Klafki, 2001).

Imidlertid er handlingene på håndseksjonen på kortene stort sett kortsiktige/mindre handlinger. For at ungdommene virkelig skal føle at de gjør en endring, foreslår vi å kombinere spillet med langsiktige handlinger - ideer og forslag til disse er inkludert i de følgende kapitlene.

2.2. Slik brukes materialet

FORBEREDELSE:

Forbered miljø og rom før deltakerne kommer. Hver spiller/lag må være utstyrt med en notatbok, penn og en opptaker/filmenhet (som en smarttelefon). Det er viktig at du har forberedt alt nødvendig materiell, (mer detaljert nedenfor), for å utføre oppgavene beskrevet på kortene før du starter aktiviteten.

Dette verktøyet kan brukes som innendørs eller utendørs aktivitet. Den kan tilpasses til en kort versjon i tilfelle du har begrenset tid eller en lengre versjon, der du kan arbeide mer i dybden med bærekraftsmålene.

FORMÅL:

Hovedmålet med dette materialet er at deltakerne skal få kunnskap om bærekraftsmålene, og begynne å implementere endringer for en mer bærekraftig fremtid. Det er derfor ikke et konkurranseverktøy – men et verktøy for at vi skal nå et felles felles mål.

KORTENE:

Som beskrevet i forrige avsnitt er kortene delt inn i 3 kategorier. Øverst på kortet finner du det spesifikke målet som dette kortet representerer.

HODE:

Under «hode»-delen finner du informasjon om underkategorien som resten av oppgavene vil fokusere på. Deltakerne må ta seg tid i gruppene sine til å lese "hodedelen" ordentlig og komme til en felles forståelse av målet.

HJERTE:

I denne delen får deltakerne en rekke spørsmål som de må diskutere.

HÅND:

Dette er en konkret oppgave med fokus på å fremme bærekraftig utvikling.

Kort versjon

INNENDØRS:

Bruken av dette materialet i en kort tidsperiode, f.eks. i to timer, kan gjøres i klasserom eller som treningsaktivitet for ungdomsgrupper i egnet rom med bord og sitteplaser for alle deltakere. Det er viktig at det er mulig for deltakerne å begi seg ut i lokalsamfunnet for å gjennomføre handlingene som er beskrevet på kortene.

Steg 1:

Del klassen/gruppen inn i mindre lag (3 til 4 personer) og fordel kortene slik at alle får like mange kort. Du kan gjøre dette tilfeldig der hvert lag trekker kort tilfeldig eller, kan lagene få bestemme hvilke kort, de foretrekker å utforske. Hver gruppe bør utpeke en person som er ansvarlig for å ta notater fra gruppediskusjonene.

Steg 2:

Stille inn tidspunktet for hvor lenge aktiviteten skal vare, avhengig av antall kort fordelt per gruppe. Tiden som trengs for å diskutere og utføre de mer forseggjorte handlingene på kortene er 10 til 15 minutter.

Steg 3:

Når alle grupper har fullført handlingene, eller tiden har gått ut, kan deltakerne få dele med resten av gruppene de bærekraftsmålene de har jobbet med og debriefe om hvilken direkte eller indirekte påvirkning opplevelsen skaper - enten i plenum eller i mindre diskusjoner grupper.

UTENDØRS:

Dette materiale kan også brukes som utendørsaktivitet (på skolen, på ungdomsutveksling, i nærmiljøet osv.), for små eller store grupper, som skattejakt, eller som orienteringslek.

Steg 1:

Først må du definere spillområdet ved å lage et kart med 17 markerte punkter, som vil bli gitt til hvert lag.

Deretter må du legge kortene i de merkede punktene (f.eks. bokser eller konvolutter) for deltakerne å finne. For å maksimere den pedagogiske verdien av utendørsversjonen, sørg for å plassere kortene på steder som er relatert til målene, f.eks. plass nr. 2 i nærheten av et supermarked eller nr. 14 i nærheten av en naturlig vannkilde.

Steg 2:

Etter å ha forberedt området og kartet med målene markert, kan dere begynne. Dette kan gjøres individuelt eller i lag, avhengig av antall spillere. Vi skal ta som eksempel en gruppe på 24 deltakere som vi deler inn i 6 lag.

Gi hvert lag et navn og et kart. I dette tilfellet kan deltakerne i hvert lag tildeles en rolle som leder, notarius, time manager og kartnavigator. Deltakerne kan endre rollene sine i henhold til oppgavene hvis de ønsker det.

Hvert lag kan starte samtidig fra samme punkt, følge rekkefølgen av punktene som er merket på kartet, eller de kan starte på forskjellige punkter (som vi anbefaler å unngå trengsel ved postene).

Målet er å finne boksene og utføre oppgavene/handlingene som er beskrevet på kortene.

Steg 3:

Still inn spilletid, vi anbefaler minimum to timer (2t), for å fullføre de 17 Take Action-kortene skikkelig!

Steg 4:

Når alle grupper/deltakere har fullført handlingene, eller tiden har gått ut, kan samles for å dele bærekraftsmålene de har jobbet med og debriefe om hvilken direkte eller indirekte innvirkning erfaringen genererer - enten i plenum eller i mindre diskusjons-grupper.

Lang versjon

Ihvis du ønsker å jobbe med dette materialet over lengre tid, kan du velge at deltakerne kun skal fokusere på ett kort. Etter å ha fullført oppgavene på kortet kan gruppen velge et nyt bærekraftsmål (eller de samme som de allerede har jobbet med), definere del-målene de ønsker å fokusere på, og lage nye handlinger som de kan utføre med gruppen eller i deres lokalsamfunn.

For dette er det et tomt Take Action-kort, der du kan definere bærekraftsmålet du vil jobbe med og lage hver av Hode-, Hjerter- og Hånd-handlingene selv.

I de neste avsnittene vil vi skissere forslag til langsiktige handlinger som du kan jobbe med i klasserommet/ungdomsgruppen din.

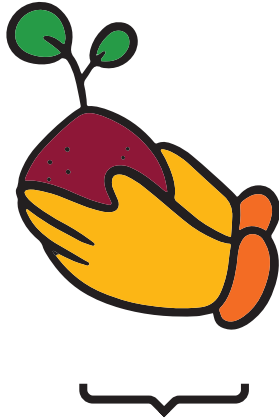
Materialer det trengs for hvert kart

Ved tilrettelegge av aktiviteten må hver spiller/gruppe være utstyrt med en notatbok og penn, og en opptaker/filmingsenhet (som smarttelefon).

Noen av kortene vil kreve et mindre antall materialer (tusjer, papir, tau, hansker eller poser) for å fullføre handlingene. Disse materialene bør samles og klargjøres i forkant. Hvis du velger "skattejakt"-versjonen, bør materialene plasseres sammen med kortene.

- Mål 4: Tilgang til internett
- Mål 6: Papir og tusjer
- Mål 8: Papir og tusjer
- Mål 10: Tusjer og et stort stykke papir.
- Mål 12: Papir og tusjer
- Mål 13: Papir og tusjer
- Mål 14: Hansker og en søppelsekk
- Mål 15: Tilgang til naturressurser (f.eks. pinner, halm, steiner) og et stykke tau.
- Mål 16: Tusjer og et stort stykke papir.

2.3 Forslag til langsiktige handlinger

Handlingskortene gir kun forslag til kortsiktige handlinger som er enkle å gjennomføre på kort tid. Men hvis vi skal nå de 17 bærekraftsmålene – og skape en mer bærekraftig fremtid, trengs det også langsiktige handlinger. Dette verktøyet gir bare utgangspunktet for å generere ideer, kunnskap og kanskje en holdningsendring angående bærekraftsmålene. Derfor foreslår vi at dette verktøyet kombineres med økter hvor deltakerne analyserer hvilke langsiktige handlinger som trengs i deres fellesskap – og hva som er mulig for dem å oppnå.

Vår erfaring er at unge mennesker, etter å ha blitt introdusert for kortene, har mange nye ideer om hvordan de kan gjøre en endring i samfunnet sitt. De trenger bare hjelp fra en tilrettelegger for å få det til. Ikke desto mindre, hvis mer inspirasjon er nødvendig, vil vi her gi noen ideer til enkle langsiktige handlinger som enkelt kan implementeres og utføres av unge mennesker.

- Bli frivillig en dag i et lokalt suppekjøkken eller matdelingsorganisasjon.
- Arranger pengeinnsamling for enten å donere pengene til en NGO/non-profit organisasjon - eller for å arrangere en lokal gratis middagskveld for pengene du har samlet inn.
- Samle inn ting som fortsatt er funksjonelle, men som ikke lenger er i bruk, og doner dem til den lokale sosiale bruktbuikken.
- Lag næringsrike ukentlige måltidsplaner for å dele i lokalsamfunnet ditt
- Vær frivillig som «trafikkvakt»/hjelpere for å sørge for at mindre barn kommer seg trygt til og fra skoler ved å hjelpe dem trygt krysse trafikkerte veier.
- Arrangere en "samle søppel"-dag for hele skolen, og gjør det til en månedlig begivenhet.
- Avtal et møte med skolestyret for å diskutere forbedringer av skolens bærekraftspolitikk (hvis de har en, hvis ikke; hjelp dem med å lage en)
- Innsamling til gjenplantning av trær (eller andre endemiske planter) i et nærområde og ha en plantedag.
- Bruk en uke/måned/år på å bruke så bærekraftig transport som mulig (gå, sykle, ta bussen eller samkjøre hvis ingen av de ovennevnte er mulig)
- Ha en vegansk/vegetarisk uke- eller månedsutfordring
- Rengjør og gjenoppsett vannløp i samfunnet ditt.
- Finn en organisasjon eller spesialscole som tar seg av mennesker med psykiske funksjonshemninger og gjør ukentlige aktiviteter med dem.
- Opprett en debattgruppe og møt ukentlig for å jobbe med likestillingsspørsmål i lokalsamfunnet ditt.
- Arrangere ukentlige møter der mennesker som sliter med ensomhet kan møte nye venner.

2.4 Evaluering og de-briefing

Evaluering ved bruk av ikke-formelle læringsøvelser er like avgjørende som selve aktiviteten. Her er fokus på prosessen og ikke på effekten, vi ønsker å endre holdninger, påvirke verdier, og konfrontere mønstre. Hvordan kan vi sjekke om aktivitetene våre har ønsket effekt når vi ikke har noen karakterer og ingen indikatorer? Det er her evaluering kommer til unnsetning.

Vi kan skille mellom tre stadier for evaluering:

Forhåndsevaluering - en foreløpig vurdering for å vurdere om og i hvilken grad de planlagte aktivitetene er vellykkede og oppfyller målene. Dette er verdifullt for eksempel når man utvikler prosjektmål eller planlegger spesifikke aktiviteter (Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, 2023).

Løpende evaluering - evaluering utført i løpet av prosjektets varighet lar oss vurdere om aktivitetene som er utført så langt er gjennomført i samsvar med målene og om de har gitt de forventede resultatene. Resultatene av løpende evaluering gjør det ofte mulig å unngå problemer i fremtiden ved å innføre hensiktsmessige korreksjoner allerede på stadiet av utarbeidelse av forutsetninger, tidsplan eller planlegging av organisatoriske problemstillinger (ibid.).

Den endelige evalueringen av et prosjekt, etter at det er fullført, gjør det mulig ikke bare å fastslå kvaliteten på prosjektgjennomføringen og dets samsvar med forutsetningene i søknaden, men fremfor alt å foreta en reell vurdering av de utviklede effektene, samt å undersøke nivået og omfanget av prosjektets påvirkning (ibid.).

Nå skal vi fokusere på den siste typen evaluering. Vårt hovedmål er å se om vi nådde målene våre og å se en oversikt over følelsene til deltakerne våre. Vær oppmerksom på at målet ditt som tilrettelegger, pedagog eller lærer er å støtte evalueringen og se virkningen - ikke å dømme.

I neste avsnitt presenterer vi noen enkle metoder for evaluering som du kan bruke som evaluering av utfall og innvirkning på deltakerne etter å ha jobbet med handlingskortene.

Avsluttende evalueringsaktiviteter

”hånd-metoden”

La elevene tegne omrisset av en hånd på et ark og la dem fylle det ut i henhold til beskrivelsen nedenfor, eller tegn en stor hånd på et stort ark og la alle elevene fylle det ut i samme omriss.

Betydningen av de fem fingrene:

Tommel:
Det jeg likte best...

Pekefinger:
Dette er det jeg vil påpeke ...

Langfinger:
Jeg likte ikke dette ...

Ringfinger:
Det var smykket mitt/ det er det jeg tar med meg...

Lillefinger:
Dette manglet fra aktiviteten ...

Be deltakerne om å lese tankene sine høyt. Hvis du lager én stor kollektiv hånd - kan du være personen som skal lese høyt.

Nyttige spørsmål:
– Fikk noe fra andres innsikt deg til å innse at du følte det samme om aktivitetene?
– Er det et spesifikt tema du ønsker å diskutere videre?

Trafikklys tilbakemelding

Del ut grønne, gule og røde kort eller markører til elevene dine. Still følgende spørsmål og la elevene vise hvor enige de er ved å heve en farge i henhold til følelsene deres:

Grønn: helt
Gul: delvis
Rød: ikke i det hele tatt

Les spørsmålene høyt og observer reaksjonen til gruppen:

- Jeg likte denne aktiviteten
- Jeg forsto meningen med denne aktiviteten
- Det fikk meg til å tenke på bærekraft
- Jeg forstår hva de 17 målene handler om
- Jeg føler at jeg vet mer enn før om bærekraft
- Jeg lærte å samarbeide i et team
- Jeg skal bruke minst én ting fra spillet i hverdagen
- Jeg har en bedre forståelse av hvorfor temaet er viktig
- Det endret holdningen min/det fikk meg til å tenke på min oppfatning av å være bærekraftig
- Jeg vil ta del i dette spillet igjen.

Under disse spørsmålene kan du spørre deltakerne om noen av dem ønsker å utdype fargevalget.

Koffert, vaskemaskin, søppelbøtte

Skriv eller tegn disse tre tingene på et stykke papir:

1. Koffert
2. Vaskemaskin
3. Søppelbøtte

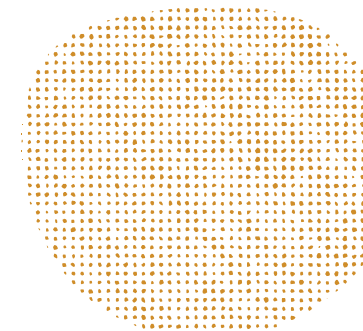
Gi hver deltaker 3 post-it lapper. Be dem tenke på hele aktiviteten og velge hva som gjelder for dem:

Det viktigste og noe de vil huske - legg det i kofferten

Noe som var ok, men trenger litt forbedring - legg det i vaskemaskinen

Noe de ikke likte - legg i søppelbøtta

Du kan bruke kommentarene/refleksjonene som grunnlag for en felles diskusjon om aktiviteten/bærekraftsmålene/læringsprosessen.

STØTTESPØRSMÅL DU KAN STILLE ETTER BRUK AV MATERIALET

Slik stiller du spørsmål:

1. Pass på at du ikke dømmer deltakerne. Du ønsker å skape et øyeblikk, med refleksjon og endring av atferd eller perspektiver. Dette tar tid og mye krefter. Din oppgave som lærer/tilrettelegger/mentor er å støtte prosessen.
2. Still åpne spørsmål og sørg for at deltakerne kan ta seg tid til å svare. Ingen svar er også et signal om at vi kanskje må fokusere arbeidet vårt på et annet emne eller et annet spørsmål.
3. Gjør det enkelt. Kanskje noen spørsmål trenger litt mer informasjon for å bli besvart.
4. Behandle hverandre som diskusjonspartnere. Alle levde forskjellige liv og hadde forskjellige opplevelser. Det er viktig å skape et tillitsfullt og respektfullt rom for diskusjon og læringsøyeblikk.

Ideer til spørsmål:

- Hva skjedde under denne aktiviteten (vær konkret), hva gjorde du, og hva gjorde teammedlemmene dine?
- Hvordan følte du deg mens du gjorde oppgavene?
- Kan du nevne en eller to følelser som du føler når du tenker på fremtiden?
- Hvilken oppgave var den mest minneverdige for deg?
- Hvordan var stemningen under hele aktiviteten?
- Hva vil hjelpe deg til å engasjere deg mer?
- Hva er jeg mer bevisst på etter denne aktiviteten?
- Hva vil jeg endre i hverdagen min for å bli mer bærekraftig?
- Hva slags nye ideer har du akkurat nå?

Merknad til tilretteleggeren: Vær åpen og få deltakerne til å føle seg hørt og støttet i diskusjonen.

LYKKETIL!

Referanser

Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji. (2023, January).

Ewaluacja projektu. Retrieved from Erasmus+:

<https://erasmusplus.org.pl/upowszechnianie/ewaluacja>

Gazibara, S. (2013).

“Head, Heart and Hands Learning” - A challenge for contemporary education. Journal of Education Culture and Society, 71-82.

Jensen, E. P. (2003).

Super Teaching: Over 1000 Practical Strategies. Corwin Press.

Juul, H. (2011). Pædagogisk teori - et overblik. In H. J. Kristensen, & P. F. Laursen, Gyldendals Pædagogik Håndbog - otte tilgange til pædagogik (pp. 586-610). København: Gyldendal A/S.

Klafki, W. (2001). Dannelsesteori og didaktik : nye studier. Klim.

OECD. (2023, February). Recognition of Non-formal and Informal Learning. Retrieved from OECD - Better Policies for Better Lives: <https://www.oecd.org/education/skills-beyond-school/recognitionofnon-formalandinformallearning-home.htm>

Szafarz et al., A. (2016, June). Open Doors for Non-Formal. Retrieved from <http://gimn3mz.nazwa.pl/erasmus/informalexpl.pdf>

Tirri, K. (2011). Holistic school pedagogy and values: Finnish teachers' and students' perspectives. International Journal of Educational Research, 159-165.

UN. (2023, February). The 17 Goals. Retrieved from sdgs.un.org/goals

UNESCO. (2023). Non-formal education. Retrieved from [unesco.org: http://uis.unesco.org/en/glossary-term/non-formal-education](http://uis.unesco.org/en/glossary-term/non-formal-education)

ØKE BEVISSTHETEN OG INSPIRERE UNGE MENNESKER.

Take Action er et pedagogisk verktøy for ungdomsarbeidere og pedagoger som jobber med ungdom med en hel- hetlig tilnærming til utvikling som er basert på en ikke-formell metodikk, samt å gi ideer til handlinger som ungdommene kan implementere i lokalsamfunnene deres.

Denne boken er publisert av:

Narviksenteret

www.narviksenteret.no

Krzyżowa Stifelsen

for gjensidig forståelse i Europa

www.krzyzowa.org.pl/en/

ACRADE - Salamandra Activa

www.facebook.com/SalamandraActiva

2023